

Paweł Pajorski

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego APEIRON w Krakowie

GRUNWALDZCY BODYGUARDZI – ZARYS WYBRANYCH ZAGADNIENÍ

ABSTRAKT

Wielka wojna z Zakonem Krzyżackim toczyła się w latach 1409 – 1411, jednakże momentem przełomowym była bitwa w dniu 15 lipca 1410 roku, która odbyła się na polach Grunwaldu. W tejże bitwie do ochrony osoby króla Władysława II Jagiełły wydzielono niewielki, doborowy oddział straży przybocznej, który, jak wskazują przekazy Jana Długosza, zdał egzamin w warunkach konfliktu zbrojnego i próby dokonania bezpośredniego zamachu na życie króla.

SŁOWA KLUCZE

Władysław Jagiełło, bitwa pod Grunwaldem, ochrona króla, kopia, straż przyboczna.

ABSTRACT

The great war with the Teutonic Order took place in the years 1409 - 1411, but the turning point was a battle on 15 July 1410, which took place on the fields of Grunwald. At that battle to protect the people of King Vladislav II Jagiello isolated small squad picked guard, which, as indicated by the messages of John Dlugosz, passed the test in conditions of armed conflict and attempts to make a direct attack on the king's life.

KEYWORDS

Wladyslaw Jagiello, the Battle of Grunwald, the protection of the king, bodyguards.

„(...) każdy mieszkaniec kraju, ponieważ jest częścią wspólnoty,
w miarę swych sił winien, zachowując sprawiedliwość, zabiegać o dobro wspólne,
pomnażać je, bronić go i chronić, a jeśli zajdzie potrzeba,
bez wahania krew w jego obronie przelać”¹

Stanisław ze Skarbmierza

Jedna z największych średniowiecznych bitew stoczonych przez jazdę i zarazem zwycięstwo wojsk polskich nad wojskami Zakonu Krzyżackiego², odniesione dnia 15 lipca 1410 roku jest jednym z najlepiej zapisanych w pamięci Polaków wydarzeń historycznych. „Opiewali je artyści najwyższej rangi, których sztuka była i wielka, i patriotyczna”³. Bitwa oraz victoria⁴ grunwaldzka utrwalone zostały na kartach historii

¹ Stanisław ze Skarbmierza (dziś – Skalbierz) - doktor prawa kanonicznego, pierwszy rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego (Akademii Krakowskiej), autor dzieła „O wojnach sprawiedliwych”; fragment tekstu z kazania „o powinności poszanowania wspólnego dobra” (źródło: S. BRATKOWSKI, *Najkrótsza historia Polski*, Krajowa Agencja Wydawnicza KAW, Warszawa 1999, s. 121).

² **Krzyżacy** (łac. *Ordo fratrum domus hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum in Jerusalem*; niem. *Orden der Brüder vom Deutschen Haus Sankt Mariens in Jerusalem*) - zakon rycerski powstały w Jerozolimie, którego korzenie sięgają 1118 r., jeden z trzech największych zakonów, obok zakonu joannitów i zakonu templariuszy, które powstały na fali krucjat w XI i XII wieku. Bractwo powstało dla prowadzenia miejsc odpoczynku i szpitali dla pielgrzymów odwiedzających miejsca związane z życiem Jezusa. W 1191 roku powstała nazwa bractwa szpitalnego, a papież Klemens III oficjalnie zatwierdził jego istnienie. W 1198 r. papież Celestyn III nadał bractwu statusu pełnego zakonu rycerskiego i w tym też roku została opracowana reguła Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie. Od joannitów przejęto obowiązek opieki nad chorymi i rannymi, a od Templariuszy posługi rycerskie. Papież Honoriusz III w czasie swojego pontyfikatu (1216-1227) zrównał zakon w prawach z oboma starszymi zakonami rycerskimi - templariuszami i joannitami. Prawdziwy rozwój zakon zawdzięcza swojemu czwartemu wielkiemu mistrzowi, Hermannowi von Salza, który drogą cierpliwych działań dyplomatycznych wyjednywał u papieży i cesarzy przywileje i nadania ziemskie na terenie Włoch, Niemiec i Palestyny, dzięki czemu zakon stał się prawdziwą potęgą ekonomiczną i polityczną, znacznie wyprzedzając joannitów i templariuszy. W 1211 roku, król węgierski Andrzej II, ściągnął Krzyżaków do Siedmiogrodu, lokując ich w Burzenlandzie (obecnie okolice Braszowa w Rumunii) z zadaniem obrony królestwa przed pogańskimi Połowcami (Komanami). Jednak, w 1225 roku wygnał ich z kraju, gdyż zorientował się, że Krzyżacy bardziej zainteresowani są stworzeniem własnego, odrębnego państwa niż walką z poganami. W 1226 r. książę mazowiecki Konrad zaprosił, za namową Jadwigi Śląskiej, zakon na swoje ziemie, przyznając mu w 1228 r. w dzierżawę ziemię chełmińską oraz ziemię michałowską. Zakon sprowadzony, by zapewnić bezpieczeństwo ewangelizacji Prusów, opanował militarnie obszary późniejszych Prus Wschodnich oraz dzisiejszej Łotwy i Estonii tworząc z tych ziem formację państwową Prusy Zakonne. Zakon podbił także niektóre ziemie Polski i Litwy. W 1525 roku wielki mistrz Albrecht Hohenzollern przyjął luteranizm i sekularyzował Zakon. Państwo zakonne zostało zmienione w świeckie księstwo dziedziczne, pozostające w zależności lennej od Polski. Inflancka gałąź Zakonu Krzyżackiego utrzymała się do roku 1561, kiedy to ostatni mistrz krajowy Gotthard Kettler sekularyzował Zakon i został księciem Kurlandii, pod zwierzchnością Polski i Litwy. W 1970 r. zakon przyjął tradycyjną nazwę: Bracia Domu Niemieckiego Najświętszej Marii Panny w Jerozolimie, oraz jej formę skróconą: Zakon Niemiecki. Krzyżacy są zakonnikami katolickimi, podlegającymi głowie Kościoła rzymskiego. Bracia i siostry z Zakonu Niemieckiego zajmują się obecnie działalnością duszpasterską, medyczną i charytatywną prowadząc wiele szpitali i hospicjów. W ostatnich latach wielki mistrz odwiedził kilkakrotnie Polskę i podczas jednego z pobytów w roku 1993 odprawił na zamku w Malborku wspólnie z polskimi duchownymi mszę świętą, podczas której modlono się o pojednanie i wybaczenie win. (źródło: KOWALSKA Z., *Krzyżacy w innym świetle. Od średniowiecza do czasów współczesnych*, Wydawnictwo Janineum oraz Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej BIBLOS, Tarnów 1996; także <http://www.zakonkrzyzacki.pl/>, dostęp: 22.09.2013 r. oraz RILEY-SMITH J. (red.), *Historia krucjat*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 2000).

³ PANAS H., *Prywatne życie Władysława Jagiełły*, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „POJEZIERZE”, Olsztyn 1969, s. 7.

przez największego polskiego kronikarza średniowiecza Jana Długosza⁵ herbu Wieniawa, którego ojciec, Jan, uczestnik bitwy pod Grunwaldem⁶, za zasługi położone w tej bitwie został uhonorowany stanowiskiem burgrabiego zamku Brzeźnica koło Radomska, a nieco później starostą grodowym w Nowym Korczynie pod Krakowem. W jego opisie potrzeby, jak nazywano w minionych wiekach konflikty zbrojne⁷, grunwaldzkiej, znajdujemy fragment mówiący wprost o posiadaniu przez króla Władysława Jagiełłę „chorągiewki”⁸ straży przybocznej. Warto zatem przyrzeć się dokładniej bodyguardom pierwszego władcy Polski z dynastii Jagiellonów.

Z Bożej łaski król Polski, ziemi krakowskiej, sandomierskiej, sieradzkiej, łęczyckiej, Kujaw, pan i dziedzic Pomorza i Rusi Czerwonej, najwyższy książę Litwy – Władysław II Jagiełło, który na Litwie nazywany był: Jogaila, na Rusi: Jagajło, przez krzyżaków zaś: Jagal – Yagel⁹, urodził się ok. 1348 - 1352 roku w Wilnie, zmarł zaś w nocy z 31 maja na 1 czerwca 1434 roku, w Gródku (później zwanym Jagiellońskim¹⁰). „Syn Olgierda¹¹, wielkiego księcia litewskiego i Julianny¹², księżniczki twerskiej. Stryjeczny brat Witolda¹³ Kiejstutowicza”¹⁴. Posiadał liczne rodzeństwo: 11 braci i 9 sióstr. Był „średniego wzrostu, zgrabnej budowy ciała, odznaczał się niespożytym zdrowiem.

⁴ **Victoria** (łac.) – zwycięstwo.

⁵ **Jan Długosz**, ur. w 1415 r. na zamku brzeźnickim, był czwartym synem Jana Długosza (uczestnika bitwy pod Grunwaldem) i Beaty, córki Marcina z Borowna. Studiował w Akademii Krakowskiej (1428 – 1431), w latach 1431 – 1455 pracował w kancelarii kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, Po śmierci Oleśnickiego służył na dworze królewskim; jako dyplomata bronił przeciwko Krzyżakom praw Polski do Pomorza. Od 1467 r. był jednym z wychowawców synów Kazimierza Jagiellończyka, Pozostawił po sobie kilka prac historycznych, jak *Banderia Prutenorum* (Chorągwie Prusaków) – stanowiąca opis chorągwi krzyżackich zdobytych pod Grunwaldem, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis* (Księga dóbr duchownych diecezji krakowskiej) – będąca opisem posiadłości duchownych, oraz dzieło życia, 12 ksiąg zatytułowanych *Annales seu cronicae incliti regni Poloniae* (Roczniki, czyli kroniki sławnego królestwa polskiego), znane też z wydania częściowego w 1614 r. pt. *Historia Polonica*. Był kanonikiem krakowskim, tuż przed śmiercią, w 1480 r., otrzymał sakrę arcybiskupią we Lwowie (źródło: *Mały słownik pisarzy polskich*, cz. I, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1979, s. 45 – 56).

⁶ Bitwa pod Grunwaldem (Grunfelde) w literaturze niemieckiej występuje jako bitwa pod Tannenbergiem (Stębark) (źródło: S. EKDAHL, *Grunwald 1410*, Wydawnictwo AVALON, Kraków 2010, s. 29)

⁷ **Konflikt zbrojny** – sprzeczność powstała między państwami (koalicjami państw) rozwiązywana przy wykorzystaniu sił zbrojnych, stosujących przemoc zbrojną, z punktu widzenia form i sposobów stosowanej przemocy zbrojnej do konfliktów zbrojnych zalicza się: wojnę, interwencję zbrojną, incydent zbrojny, przewrót wojskowy, blokadę zbrojną, demonstrację sił i inne (źródło: *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2009, s. 59).

⁸ **Chorągiew** – nadrzędna w stosunku do kopii, a równocześnie zasadnicza jednostka taktyczna jazdy – kawalerii (źródło: PIZUŃSKI P., *Krzyżacy od A do Z. Leksykon*, Wydawnictwo „ARENKA”, Skaryszewy 1999, s. 14).

⁹ Por. DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik władców polskich*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1999, s. 390.

¹⁰ S. K. KUCZYŃSKI (red.), *Księga królów i książąt polskich*, Wydawnictwo „Świat Książki”, Warszawa 1999, s. 102.

¹¹ **Olgierd** (lit. *Algirdas*) – ur. ok. 1296 lub ok 1304 roku, zm. w 1377 r. wielki książę litewski, syn Giedymina i Jewny, księżniczki połockiej. Dwukrotnie żonaty z Anną oraz Julianną twerską, miał z obydwoma w sumie 23 dzieci (źródło: J. TĘGOWSKI, *Pierwsze pokolenie Giedyminowiczów*, Wydawnictwo Historyczne, Poznań – Wrocław 1999).

¹² **Julianna** Aleksandrowna Twerska – córka wielkiego księcia Aleksandra twerskiego oraz Anastazji halickiej. Druga żona Olgierda Giedyminowica

¹³ **Witold (Aleksander) Kiejstutowicz** - Wielki książę litewski, w języku litewskim Vytautas, „do historii Litwy przeszedł (...) jako „Witold Wielki” (Vytautas Didysis). Urodzony prawdopodobnie w 1352 roku w Trokach, zmarł w 1430 roku. Był synem Kiejstuta i bratem stryjecznym Władysława Jagiełły (źródło: J. SIKORSKI, *Bohaterowie Grunwaldu*, Wydawnictwo LITTERA, Olsztyn 2010, s. 256).

¹⁴ *Jasnogórski poczet królów i książąt polskich*, Wydawnictwo Spółdzielcze, Warszawa 1990, s. 85.

Zahartowany na wszelkiego rodzaju trudy osiągnął wiek sędziwy bez żadnych znaków starczego zniedołężnienia, budząc tym podziw współczesnych¹⁵. Przytaczając za Józefem Ignacym Kraszewskim, Jagiełło „Wzrostu był miernego, twarzy ściągłej, chudej, u brody nieco zwężonej (...) Głowę miał małą, podłużną, prawie całkiem łysą, jak widzieć na grobowcu marmurowym, który popioły jego pokrywa. Oczy czarne i małe, niespokojnego były wejrzenia i ciągle biegające. Uszy miał duże, głos gruby, mowę prędką, kibić kształtną, lecz szczupłą, szyję długą. Na trudy, zimna, upały, zawieje, i kurzawy na podziw był wytrwały¹⁶. W 1377 roku objął po ojcu władzę na Litwie jako najwyższy książę litewski, jednakże w 1381 roku jego stryj Kiejstut usunął go z tronu wielkksiążęcego. W 1382 roku Jagiełło odzyskał tron wielkksiążęcy. Przybierający na sile konflikt z Moskwą oraz ciągle rosnące zagrożenie ze strony Zakonu Krzyżackiego spowodowały zmianę polityki prowadzonej przez Jagiełłę i doprowadziły do tego, że: „w lutym 1386 r. wielki książę przybył do Krakowa, został ochrzczony – przyjąwszy imię Władysław¹⁷. W tym też roku pojął „za żonę Jadwigę¹⁸, królową Polski za zgodę na chrzest Litwy i jej inkorporację do polskiego królestwa¹⁹ i „(...) przez pół wieku blisko dzierzył jabłko i berło Królestwa Polskiego²⁰. Władanie Litwą oddał Witoldowi, nadając mu tytuł Wielkiego Księcia Litewskiego. Jagiełło „w 1387 r. doprowadził do chrystianizacji Litwy²¹. Poza Jadwigą, z którą miał córkę zmarłą dwa dni po urodzeniu, był on jeszcze trzykrotnie żonaty: z Anną Cyllejską²², z Elżbietą z Pileckich Gronowską²³ i z Zofią (Sonką) Holszańską²⁴. Z ostatniego związku, Zofią Holszańską urodziło się trzech synów, z których dwóch, Władysław III Warneńczyk²⁵ i Kazimierz IV

¹⁵ PANAS H., *Prywatne życie ...*, op. cit., s. 54.

¹⁶ KRASZEWSKI J. I., *Wizerunki książąt i królów polskich*, Nakład Gebethner i Wolf, Warszawa 1888, s. 184 – 185.

¹⁷ FRANASZEK A., *Naród żyjący nadzieją*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2000, s. 62.

¹⁸ **Jadwiga Andegaweńska** (ur. 1373 lub 1374 r., zm. 17 lipca 1399 r.) – trzecia córka Ludwika Węgierskiego (Andegaweńskiego), króla Węgier i Polski oraz Elżbiety Bośniaczki, wnuczka siostry Kazimierza Wielkiego, Elżbiety. Żona Władysława II Jagiełły. Jedyna kobieta koronowana na króla Polski. (źródło: DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, op. cit.; GARLICKI A. (red.), *Poczet królów i książąt polskich*, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, Warszawa 1984; *Jasnogórski poczet ...*, op. cit., s. 83; FRANASZEK A., *Naród...*, op. cit., s. 62 – 68; KRASZEWSKI J. I., *Wizerunki książąt ...*, op. cit.)

¹⁹ *Jasnogórski poczet ...*, op. cit., s. 85.

²⁰ GARLICKI A. (red.), *Poczet królów...*, op. cit., s. 275.

²¹ DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, op. cit., s. 391.

²² **Anna Cyllejska** (ur. ok. 1381 r., zm. 21 maja 1416 r. w Krakowie) – córka Wilhelma, hrabiego Cylli i Anny, córki Kazimierza Wielkiego, druga żona Władysława Jagiełły, w 1401 r. przybyła do Polski w celu poślubienia Jagiełły. Ślub odbył się 29 stycznia 1402 r., a jej koronacja 23 lutego 1403 r. (źródło: DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, op. cit., s. 20 – 21)

²³ **Elżbieta z Pileckich Gronowską** (ur. ok. 1372 r., zm. 12 maja 1420 r. w Krakowie) – córka Ottona z Pilicy i Jadwigi Melsztyńskiej, żona Władysława Jagiełły (od 2 maja 1417 r.), w 1417 koronowana na królową Polski (źródło: DOBOSZ J., JASKULSKI J., T. JUREK., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, op. cit., s. 111- 112).

²⁴ **Zofia (Sonka) Holszańska** (ur. ok. 1405 r., zm. 21 września 1461 r. w Krakowie) – córka księcia Andrzeja Iwanowicza Holszańskiego i Aleksandry Druckiej, od 1424 r. królowa Polski, czwarta żona Władysława Jagiełły (źródło: DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, op. cit., s. 425 – 428; A. GARLICKI. (red.), *Poczet królów...*, op. cit.; *Jasnogórski poczet ...*, op. cit.; KRASZEWSKI J. I., *Wizerunki książąt ...*, op. cit.)

²⁵ **Władysław III Warneńczyk** (ur. 31 października 1424 r., zm. 10 listopada 1444 r.(?) pod Warną) – syn Władysława Jagiełły i Zofii (Sonki) Holszańskiej, księżniczki ruskiej. W chwili koronacji na Króla Polski (1434 r.) miał zaledwie 10 lat. W 1440 koronowany na króla Węgier. Zginął w bitwie z Turkami pod Warną (źródło: DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik*

Jagiellończyk²⁶, zostało władcami Polski. Był Jagiełło władcą nietuzinkowym, dobrym strategiem i równie udanym wodzem. Wojnę z Krzyżakami, której punktem kulminacyjnym była bitwa pod Grunwaldem/Tannenbergiem²⁷ rozpoczął w 1409 roku, a zakończył w roku 1411.

Rankiem 15 lipca 1410 roku dwie armie, Zakonu Krzyżackiego i polsko – litewska, stanęły naprzeciw siebie. Wojska polskie i litewskie zajęły pozycje na wschód od Łodwigowa i Stębarka, na skraju i częściowo w lasach, w sąsiedztwie jeziora Lubień. Natomiast „(...) wojska Krzyżackie zablokowały drogę do Olsztynka i Ostródy, uniemożliwiając armii polsko-litewskiej marsz na Malbork – stolicę Zakonu. Zmagania rozpoczęła z prawego skrzydła jazda litewsko-ruska, która zniszczyła oddziały łuczniczków, kuszników i artylerzystów krzyżackich, ale pod naporem pancernej jazdy krzyżackiej została zmuszona do ucieczki. Wówczas ciężar walki spoczął na armii polskiej, znajdującej się na lewym skrzydle i oddziałach ruskich, zajmujących centrum. W trakcie wielogodzinnego boju uwidoczniła się przewaga wojsk polskich, choć nie brakowało momentów kryzysowych. (...) Ostatecznie Polacy zdołali okrążyć i rozbić siły krzyżackie, a następnie zdobyć umocniony obóz wroga. W bitwie zginął wielki mistrz krzyżacki, a do polskiej niewoli dostali się książę szczeciński Kazimierz i książę oleśnicki Konrad Biały”²⁸.

W trakcie bitwy Władysław Jagiełło, wzorem ówczesnych władców, posiadał oddział rycerzy wydzielony do ochrony jego osoby. Jan Długosz opisuje ten oddział tymi słowami: „Władysław, pewny, że nowe jakieś i niezwykle (jak było rzeczywiście) przynoszą poselstwo, kazawszy przywołać Mikołaja²⁹, podkanclerzego, w obecności jego i niektórych panów, którzy straż przy królu trzymali, jako to Ziemowita³⁰, młodszego

---

..., op. cit., s. 394 – 399; *Jasnogórski poczet ...*, op. cit., s. 87 – 88; J. I. KRASZEWSKI, *Wizerunki książąt ...*, op. cit., s. 195 – 202; GARLICKI A. (red.), *Poczet królów...*, op. cit., s. 287 – 294).

²⁶ **Kazimierz IV Andrzej Jagiellończyk** (ur. 30 września 1427 r., zm. 7 czerwca 1492 r. w Grodnie) – syn Władysława Jagiełły i Zofii Holszańskiej, od 1440 roku wielki książę litewski, Koronowany w 1447 r. na króla Polski, w 1454 r. ożenił się z Elżbietą Habsburską, zwaną „Rakuszanką” i „matką królów”. (źródło: GARLICKI A. (red.), *Poczet królów...*, op. cit., s. 295 – 304; DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, op. cit., s. 204 – 208; KRASZEWSKI J. I., *Wizerunki książąt ...*, op. cit., s. 205 – 221; *Jasnogórski poczet ...*, op. cit., s. 89 – 90).

²⁷ Bitwa z 15 lipca 1410 roku, zwana przez Polaków bitwą pod Grunwaldem w literaturze niemieckiej nazywana jest pierwszą bitwą pod Tannenbergiem. Z kolei dla naszych litewskich sojuszników hasłem rozpoznawczym wydarzeń sprzed sześciu wieków jest słowo Żalgris (źródło: B. TOBOLSKI, *Jak to pod Grunwaldem było*, Przewodnik Katolicki 29/2010 (http://www.przewodnik-katolicki.pl/nr/historia/jak_to_pod_grunwaldem.html dostęp: 24.09.2013 r.)).

²⁸ *Encyklopedia Polski*, Wydawnictwo Ryszard Kluszczyński, Kraków 1996, s. 204.

²⁹ **Mikołaj Trąba herbu Trąby** (ur. ok. 1358 r. w Sandomierzu, zm. 2 grudnia 1422 r. w Lubicy na Spiszu) – polski duchowny katolicki, notariusz królewski od 1390 roku, był on także członkiem ośmioosobowej tajnej rady powołanej na czas rozprawy z Zakonem, podkanclerzy koronny w latach 1403–1412, arcybiskup halicki w latach 1410–1412, od 1412 r. arcybiskup gnieźnieński, od 1417 r. pierwszy prymas Polski. Sprowadził tytuł prymasa dla siebie i swoich następców z soboru w Konstancji. Od roku 1417 r. każdy Arcybiskup Gnieźnieński jest nazywany Prymasem Polski, pod Grunwaldem walczyła wystawiona przez Mikołaja Trąbę rycerska chorągiew - nr 44 (źródło: BARTOSZEWICZ J., *Arcybiskupi gnieźnieńscy, Prymasi Rzeczypospolitej i warszawscy i prymasi Królestwa Polskiego*, Drukarnia J. Ungra, Warszawa 1858-1865; KIRYK F. (red.), *Mikołaj Trąba, mąż stanu i prymas Polski*, Materiały z Konferencji Sandomierz 13-14 czerwca 2008, Wydawnictwo SECESJA, Kraków 2009; KRZYŻANIAKOWA J., *Początki kariery Mikołaja Trąby*, [w:] *Roczniki Historyczne*, R. XXXV (1969); SILNICKI T., *Arcybiskup Mikołaj Trąba*, Wydawnictwo PAX, Warszawa 1954).

³⁰ **Ziemowit** właściwie: **Siemowit V rawski** (ur. ok. 1389 r., zm. 17 lutego 1442 r.) – w latach 1426 -1434 r. książę mazowiecki na Rawie, Płocku, Sochaczewie, Gostyninie, Płońsku, Wiźnie i Bełzie, dziedziczny lennik Polski, w wyniku podziału w 1434 r. książę na Rawie, Gostyninie i Sochaczewie, był najstarszym synem księcia płockiego Siemowita IV i siostry Władysława Jagiełły – księżniczki litewskiej Aleksandry,

książęcia mazowieckiego, siostrzeńca królewskiego, Jana Mężyka³¹ z Dąbrowy, Zolawy³² Czecha, Zbigniewa z Oleśnicy³³, sekretarza, Dobiesława Kobyla³⁴, Wołczka Rokuty³⁵, Bogufała³⁶, kuchmistrza koronnego, Zbigniewa Czajki³⁷ z Nowego Dworu, który trzymał włócznie królewską, Mikołaja Morawca³⁸, który porzucił mały, i Daniłko³⁹ z Rusi, który strzały królewskie dzierzył (...) heroldom mistrza dał posłuchanie”⁴⁰. Dalej Długosz pisze: „Uradzono wcześniej i postanowiono mądrze a przezornie, aby król Władysław nie stawał w szyku bojowym ani do żadnej wyłączenie chorągwi nie należał, wszelako przydano mu straż i osobę jego z wielką osłanianą troskliwością. Ku czemu zastrzeżone było jak najwyraźniej, aby król stał na boku, w miejscu ustronnym i bezpiecznym, otoczony liczną drużyną wybranych rycerzy, tak iżby nie tylko nieprzyjaciele, ale i swoi o nim nie wiedzieli. Rozstawiono prócz tego w różnych miejscach konie jak najszybsze,

---

zonaty z Małgorzatą, córka Jana II raciborskiego (źródło: SUPRUNIUK A., *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374-1426). Studium o elicie politycznej Mazowsza na przełomie XIV i XV wieku*, Wydawnictwo DIG, Warszawa 1998; SUPRUNIUK A., *Siemowit V*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 37; SAMSONOWICZ H., SUPRUNIUK A., *Dzieje polityczne (połowa XIV - początek XVI w.); Mazowsze Siemowitów*, [w:] *Dzieje Mazowsza*, t. 1. Pułtusk 2006; DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik ...*, *op. cit.*, s. 333 – 334).

³¹**Jan Mężyk z Dąbrowy koło Wielunia** (ur. ok. 1370 r., zm. ok. 1437 r.) – polski szlachcic herbu Wadwicz, wojewoda ruski, zaufany rycerz Władysława Jagiełły, zaczynał karierę jako łożny królewski (1394 r.), w latach 1403-1434 pełnił funkcję podczaszego i cześnika królewskiego, zasłużony licznymi poselstwami do postronnych monarchów (znał język niemiecki i ruski). Znany przede wszystkim jako tłumacz posłów krzyżackich podczas bitwy pod Grunwaldem. Za swoje zasługi otrzymywał liczne tenuty i starostwa. Był m.in. starostą krzepickim (źródło: <http://www.it-jura.pl/pl/postacie.php?go=mezykjan>, dostęp: 22.09.2013 r.).

³²**Jan Zolawa (Solawa), herbu Towaczow** – Czech, znaczniejszy wśród zacieężnych, wyznaczony przed bitwą pod Grunwaldem do straży przybocznej Władysława Jagiełły (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, *op. cit.*, s. 242).

³³**Zbigniew Oleśnicki herbu Dębno** (ur. 5 grudnia 1389 r. w Siennie, zm. 1 kwietnia 1455 r. w Sandomierzu) – syn Jana z Oleśnicy, wielkorządcy Litwy, sędziego ziemi krakowskiej, i Dobrochny z Rożnowa biskup krakowski w latach 1423-1455, od 1449 r. pierwszy kardynał narodowości polskiej, doradca Władysława II Jagiełły i Władysława III Warneńczyka (źródło: KIRYK F., NOGA Z. (red.), *Zbigniew Oleśnicki. Książę Kościoła i mąż stanu*, Wydawnictwo SECESJA, Kraków 2006; NIEMIRYCZ W., OLSZAK W., *Polski słownik biograficzny*, tom 23, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1978).

³⁴**Dobiesław Kobyla** – pochodził prawdopodobnie z Mazowsza, w 1404 był starostą pobiedziskim w ziemi kaliskiej. W 1413 r. pełnił urząd wicemarszałka dworu królewskiego. Z małżeństwa z Aleksandrą miał syna Mikołaja

³⁵**Wołczek Rokuta (Rokita)** – rycerz nieznanego herbu, był świadkiem poselstwa heroldów krzyżackich z dwoma mieczami. (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, *op. cit.*, s. 178).

³⁶**Bogufał (Boguchwała)** – kuchmistrz królewski, był świadkiem przybycia heroldów krzyżackich do króla Władysława Jagiełły (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, *op. cit.*, s. 29).

³⁷**Zbigniew Czajka z Nowego Dworu, herbu Dębno** (ur. , zm. 1458 r.) - syn Zawiszy Czerwonego, był jednym z trzech giermków Władysława Jagiełły, nosił królewską włócznie, pisarz ziemi sandomierskiej, Wziął udział w wojnie trzynastoletniej. Odbył w 1457 r. przy boku króla Kazimierza Jagiellończyka, tryumfalny wjazd do Gdańska, Zginął w 1458 roku. (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, *op. cit.*, s. 37).

³⁸**Mikołaj Morawiec z Kunoszówki, herbu Powała** (ur. , zm.) – pokojowiec Władysława Jagiełły. Na wyprawę wojenną 1410 roku jechał jako jeden z trzech giermków królewskich. Dzierzył przy królu mały porzecz z białym orłem. Był specjalnym gościem królewskim, jadącym w dniu następnym po bitwie grunwaldzkiej z listami królewskimi do Krakowa (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, *op. cit.*, s. 128).

³⁹**Daniłko z Rusi** - jeden z trzech giermków króla Władysława Jagiełły, który nosił za królem łuk i sajdak ze strzałami, świadek przybycia do króla heroldów krzyżackich (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, *op. cit.*, s. 39).

⁴⁰ KOPCZEWSKI J. S., SIUCHNIŃSKI M., *Grunwald 550 lat chwały*, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1960, s. 79, za J. DŁUGOSZ, *Bitwa grunwaldzka, z XI księgi Dziejów Polski*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 2003, s. 84 - 85.

przy których pomocy mógłby w razie niebezpieczeństwa i przewagi nieprzyjaciela ratować się przemieniając konie; jego bowiem samego wazono za dziesięć tysięcy rycerzy. Miał zaś król, jak się wyżej powiedziało, w swym przybocznym zastępie proporczyk⁴¹ mały ze znakiem orła białego, który niósł Mikołaj Morawiec z Kunoszówki, herbu Powąła. Sam zastęp konny składał się z sześćdziesięciu kopii. Celniejsi w nim rycerze byli: Ziemowit młodszy, książę mazowiecki, syn starszego Ziemowita, siostrzeniec królewski; Fieduszko, czyli Teodory⁴², książę litewski, wiodący z sobą spory poczet swoich ludzi i Zygmunt Korybut⁴³, książę litewski, synowcowie króla, trzej główniejsi z rodziny jego księżęta. Nadto Mikołaj, podkanclerzy Królestwa Polskiego, herbu Trąby, potem arcybiskup gnieźnieński; Zbigniew z Oleśnicy, herbu Dębno, później biskup krakowski i kardynał; Jan Mężyk z Dąbrowy, herbu Wadwicz, potem wojewoda lwowski; Jan Zolawa, jeden z panów czeskich, herbu Towaczow, Bieniasz Wierusz⁴⁴ z Białej, starszy nad komornikami królewskimi, herbu Wierusza; Henryk z Rogowa⁴⁵, herbu Działosza, potem podskarbi Królestwa Polskiego; Zbigniew Czajka, który niósł włócznię królewską; Piotr Madaleński⁴⁶, mający w herbie dwa lemiesz tylcami z sobą związane w polu błękitnym (...); Jan Sokół⁴⁷, Czech i wielu innych.”⁴⁸

⁴¹ Był to prawdopodobnie **gonfanon** czyli proporzec posiadający kształt prostokątnej płachty wyciętej w kilka (najprawdopodobniej dwa białe) zrębów zwanych strefami. Wizerunek orła ustawiony był prostopadle do drzewca (źródło: KLEIN A., SEKUNDA N., CZERNIELEWSKI K. A., *Banderia apud Grunwald, Chorągwie polskie pod Grunwaldem*, Wydawnictwo ALEXANDER, Łódź 2000, s. 15 i 23).

⁴² **Fieduszko (Fiodor, Teodory)** – syn Luberta Dymitra, księcia włodzimierskiego i słuckiego, brata Kiejstuta, a zarazem brat stryjeczny wielkiego księcia Witolda. Jako dziedziczny książę włodzimierski i słucki po śmierci ojca został usunięty z ojcowizny (przed 1392 r.) przez wielkiego księcia Witolda. Po 1398 r. otrzymał o Witolda ziemię żydaczowską. Wymieniając Fieduszkę w straży przybocznej króla Władysława Jagiełły, pisze Długosz o nim, że miał „nie do pogardzenia oddział spośród swoich ludzi” (źródło: J. SIKORSKI, *Bohaterowie ...*, op. cit., s. 43).

⁴³ **Zygmunt Korybut, Zygmunt Korybutowicz** (ur. ok. 1395 r., zm. 1435 r.) – książę litewski, syn Korybuta Olgierdowicza, bratanek Władysława Jagiełły (źródło: K. Chłędowski, *Zygmunt Korybut : szkic historyczny (1420-1428)*, Warszawa 1864; J. GRYGIEL *Życie i działalność Zygmunta Korybutowicza. Studium z dziejów stosunków polsko-czeskich w pierwszej połowie XV wieku*, Wydawnictwo Ossolineum. Wrocław 1988, s.23-78; J. NIKODEM, *Polska i Litwa wobec husyckich Czech w latach 1420 - 1433. Studium o polityce dynastycznej Władysława Jagiełły i Witolda Kiejstutowicza* Instytut Historii UAM, Poznań 2004; SEMKOWICZ W., *Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów*, Rocznik Historyczny, 1926, nr 7, s. 168 - 191).

⁴⁴ **Benedykt (Bieniasz) Wierusz z Białej, herbu Wierusza** – polski szlachcic, sędzia generalny ziemski wieluński i opolski, starosta ostrzeszowski, fundator klasztoru oo. Paulinów i dwóch kościoły w Wieruszowie, w Ziemi Wieluńskiej posiadał Wieruszów, Kowale, Niemojowo, Osiek, Cieszęcin, Ciciułowo, Żytniowice, Wiktorowice, zamek w Kopanicy z przyległymi wsiami, Walknowice (Walichnowe) i część miasta Praszki, (źródło: T. ŻYCHLIŃSKI, *Złota księga szlachty polskiej*, t. 21, Wydawnictwo Jarosław Leitgeber, Poznań 1890, s.35; <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=336&from=publication>, dostęp: 22.09.2013 r.).

⁴⁵ **Henryk z Rogowa herbu Działosza** (ur. ? zm. 1425 r.) – podskarbi koronny, syn Hińczy z Rogowa, podskarbiego Władysława Jagiełły, starszy brat Hińczy z Rogowa (także podskarbi). W czasie bitwy pod Grunwaldem należał do straży królewskiej. W latach 1413 – 1417 był krajczym nadwornym, od 1421 r. podskarbis nadwornym, później już podskarbis koronnym (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, op. cit., s. 56).

⁴⁶ **Piotr Madaleński (Madaliński), herbu Larysza** – ród jego wywodził się ze Śląska, osiadł w XIV w. w ziemi krakowskiej (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, op. cit., s. 105).

⁴⁷ **Jan Sokół z Lamberka (na Morawach), Jaško Sokół**, czes.: *Jan Sokol z Lamberka*, (ur. ok. 1355 r. zm. 28 września 1410 r., Brześć Kujawski) – rycerz morawski, czeski feudał znany z udziału w wewnętrznych sporach dynastii Luksemburgów oraz jako dowódca oddziałów czeskich walczących po stronie polsko-litewskiej w bitwie pod Grunwaldem. Razem ze Zbysławem dowodził chorągwią św. Jerzego, w której służyli zaciężni Czesi i Morawianie. Zmarł 28 września 1410 roku na skutek zatrucia czy też otrucia (źródło: SIKORSKI J., *Bohaterowie ...*, op. cit., s. 241).

Jan Długosz wymienił z imienia i herbu kilkanaście osób wchodzących w skład straży przybocznej króla Władysława II Jagiełły. Zaznaczył także, że straż przyboczna złożona była z 60 kopii. Pamiętać tutaj należy, że kopia to nie jeden konny rycerz lecz kilku, a niekiedy nawet kilkunastu zbrojnych. Opierając się na *Banderia Prutenorum*⁴⁹, można, a nawet należy przyjąć, że kopia to minimum trzech ludzi⁵⁰, chociaż czasami bywało ich więcej. Werner Schulze podaje, że po roku 1350, kopia dowódcy liczyła 7 – 8, a niekiedy nawet aż do 12 koni, natomiast kopia zwykła liczyła 4, 5 lub 6 koni⁵¹. „Deutsche Reichstagsakten VIII, nr 145 z 1422 r. wymienia oddział „50 kopii czyli 200 zbrojnych”⁵², tzn. 4 na kopię, a w latach 1439 – 1444 francuskie kompanie ordonansowe liczyły po 100 kopii, ale każda kopia miała po 6 ludzi (rycerz, giermek, sługa, 3 łuczników) i wszyscy walczyli”⁵³.

Można zatem bez obaw przyjąć za Stefanem Kuczyńskim, że: „W każdej kopii trzeba liczyć 3 zbrojnych: rycerz, giermek, strzelec i dwu pachołków w taborze⁵⁴” oraz że: „W Polsce kopie nie były równe, ponieważ ilość towarzyszy kopijnika zależała od jego zamożności. Należy jednak przypuszczać, że 3 jeźdźców w kopii było liczbą najmniejszą”⁵⁵. Mecherzyński, podaje wprawdzie, że król Władysław Jagiełło miał 60 kopijników do własnej ochrony, jednakże oryginalny tekst łaciński Jana Długosza „mówi wyraźnie o 60 kopiach: „*sexaginta lanceas*”, a nie kopijnikach (...)”⁵⁶. Można zatem bez zbędnych obaw przyjąć, że straż przyboczna króla Władysława II Jagiełły w „potrzebie grunwaldzkiej” liczyła nie mniej niż 180 zbrojnych. Miałoby to odzwierciedlenie w użytej przez Jana Długosza nazwie „*banderiolum*” czyli chorągiewka, niewielki oddział⁵⁷. Czyżby zatem „chorągiewka” ta liczyła tylko 180 ludzi? Wydaje się to być mało prawdopodobne biorąc pod uwagę, że od bezpieczeństwa króla Władysława zależał los całego państwa. Tym bardziej uzasadnione jest domniemanie, że liczba ta była znacznie większa, zwłaszcza, że Jan Długosz podaje, że królowi towarzyszył jako jeden z jego bodyguardów: „(...) Fieduszko, czyli Teodory, księżę litewski, wiodący z sobą spory poczet swoich ludzi”⁵⁸. Skoro zatem Jan Długosz mówi o „sporym poczcie ludzi”, może oznaczać to, że był ten poczet znacznie większy od „standardowego”, liczącego w wojsku polskim, przeciętnie, trzech ludzi. Można zatem domniemywać, że było ich więcej niż czterech, gdyż większy o jedną osobę poczet, też nie wzbudziłby specjalnego zainteresowania. Zdaniem autora niniejszego opracowania, poczet Fieduszki mógł liczyć od ok. 6 – 8 do kilkunastu nawet ludzi. Natomiast o tym, że straż przyboczna była jednak niewielkim oddziałem świadczyć może fakt, że w momencie gdy do boju ruszyło „szesnaście pod tyłuż znakami hufców nieprzyjacielskich, świeżych i nietkniętych, (...), a część ich zwróciwszy się ku tej stronie, gdzie król polski stał z przyboczną tylko strażą,

⁴⁸ KOPCZEWSKI J. S., SIUCHNIŃSKI M., *Grunwald 550 lat chwały*, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1960, s. 83 – 84, [za:] J. Długosz, *Bitwa...*, *op. cit.*, s. 88 - 90.

⁴⁹ DŁUGOSZ J., *Banderia Prutenorum*. Warszawa 1958.

⁵⁰ Por. DŁUGOSZ J., *Banderia ...*, *op. cit.*, s. 207; KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna z zakonem krzyżackim w latach 1409 – 1411*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1960, s. 221.

⁵¹ Por. KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna ...*, *op. cit.*, s. 221, [za:] SCHULZE W., *Die Gleve. Der Ritter und sein Gefolge im spateren Nittelalter*, Munchen 1940, s. 37 – 39, 46.

⁵² KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna ...*, *op. cit.*, s. 221, [za:] SCHULZE W., *Die Gleve. ...*, *op. cit.*, s. 84, 87.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna ...*, *op. cit.*, s. 228, [za:] DZIEWANOWSKI W., *Podręcznik historii wojskowości powszechnej – Średniowiecze*, Warszawa 1932, s. 33.

⁵⁵ KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna ...*, *op. cit.*, s. 244.

⁵⁶ KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna ...*, *op. cit.*, s. 232

⁵⁷ Por. *Ibidem*, s. 232.; DŁUGOSZ J., *XIII*, s. 52.

⁵⁸ KOPCZEWSKI J. S., SIUCHNIŃSKI M., *Grunwald ...*, *op. cit.*, s. 83.

pędziły z wymierzonymi włóczniami, jakby prosto ku niemu”⁵⁹, król Władysław II Jagiełło „pchnął czym prędzej Zbigniewa z Oleśnicy, (...), do stojącej w pobliżu chorągwi nadwornej, z rozkazem, aby jak najspieszniej przybyli i zasłonili króla od groźących ciosów (...)”⁶⁰.

Warto w tym miejscu zastanowić się czy tak nieliczny oddział mógł stanowić skuteczną ochronę władcy? Biorąc pod uwagę ówczesne realia pola walki wydaje się, że ta niewielka chorągiewka mogła zdać egzamin. Dla unaocznienia prawdziwości tego założenia można ponownie przywołać opis sytuacji, w której zaistniało bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia króla Władysława Jagiełły: „Wielki mistrz postanowił rzucić wtedy do walki swe odwodowe chorągwie, które w liczbie 16 wywiódł niespodziewanie w pole. Zostały jednak dostrzeżone i polskie hufce najeżyły kopie we właściwym kierunku. Wtedy to z jednej z atakujących chorągwi wyrwał się pojedynczy rycerz niemiecki Leopold von Koekeritz⁶¹ z Łużyc i z nastawioną włócznią pomknął wprost na króla”⁶². „Gdy więc Władysław król, podniósłszy także włócznię, czekał jego spotkania, Zbigniew z Oleśnicy, pisarz królewski, prawie bezbronny, bo w ręku miał jeno drzewce w pół złamane, uprzędził cios królewski, a ugodziwszy w bok onego Niemca, zwałił go z konia na ziemię.. Padł struchlały, a drżącego z bojaźni król Władysław uderzywszy włócznią w czoło, które z opadnięciem przyłbicy odstłoniło się rycerzowi, zostawił go wreszcie nietkniętym. Ale rycerze, trzymający straż przy królu, ubili go na miejscu, a piesze żołdaki odarły z zabitego odzież i zbroję”⁶³. „Odpowiedzią na ten atak był, sądzić należy, wypad Dobka z Oleśnicy⁶⁴. Dowódca, którego on zaatakował, nosił – według Kuczyńskiego – insygnia wielkiego mistrza. Podbił on lekką włócznią wymierzoną w siebie kopię Dobka i w ten uniknął ciosu. Wobec jednak bliskości całej masy krzyżackiej, Dobek wycofał się”⁶⁵. Ciekawego spostrzeżenia, związanego z tymi dwoma incydentami, dokonał Stefan M. Kuczyński. Twierdzi on, że: „Należało widocznie do obyczaju rycerskiego, by jeden śmiałek z każdej strony krzyżował broń z wodzem przeciwników, dowodzi tego fakt, że ani po jednej, ani po drugiej stronie nie przeszkadzano atakującym dotrzeć do króla czy do wielkiego mistrza, a interweniowano dopiero po skrzyżowaniu broni”⁶⁶. Wydaje się, że ta specyficzna kurtuazja szybko jednak zaniknęła.

---

⁵⁹ *Ibidem.*, s. 90 – 91.

⁶⁰ *Ibidem.*, s. 91.

⁶¹ **Kokeritz von Dypold** – pochodził z Ecker na Łużycach i jeszcze przed Grunwaldem oddał znaczne usługi Zakonowi. Podczas bitwy pod Grunwaldem służył w doborowej chorągwi wielkiego mistrza i był wśród ostatnich 16 chorągwi krzyżackich, które w końcowym etapie bitwy zaatakować miały prawe skrzydło wojsk polskich.

⁶² URBANKIEWICZ J., *Legenda jazdy polskiej. Tom I*, Wydawnictwo Wojciech Grochowalski, Łódź 1996, s. 60.

⁶³ KOPCZEWSKI J. S., SIUCHNIŃSKI M., *op. cit.*, s. 92 – 93, [za:] J. DŁUGOSZ, *Bitwa ...*, *op. cit.*, s. 90.

⁶⁴ **Dobek (Dobiesław) z Oleśnicy** – zm. 1440 r. kasztelan wojnicki, lubelski, sandomierski, starosta krakowski, podczaszy krakowski, wojewoda sandomierski, dowódca oblężenia Malborka.

⁶⁵ URBANKIEWICZ J., *op. cit.*, s. 60.

⁶⁶ URBANKIEWICZ J., *op. cit.*, s. 60 – 61, [za:] KUCZYŃSKI S. M., *Bitwa pod Grunwaldem*, Katowice 1985, s. 154.

Bibliografia:

Wydawnictwa zwarte:

1. BARTOSZEWICZ J., *Arcybiskupi gnieźnieńscy, Prymasi Rzeczypospolitej i warszawscy i prymasi Królestwa Polskiego*, Drukarnia J. Ungra, Warszawa 1858-1865.
2. BRATKOWSKI S., *Najkrótsza historia Polski*, Krajowa Agencja Wydawnicza KAW, Warszawa 1999.
3. CHŁĘDOWSKI K., *Zygmunt Korybut: szkic historyczny (1420-1428)*, Warszawa 1864.
4. CHMIELARZ K., *Bodyguard*, Wydawnictwo TOSW „SKORPION”, Tarnów 1999.
5. DŁUGOSZ J., *Banderia Prutenorum*, Warszawa 1958.
6. DŁUGOSZ J., *Bitwa grunwaldzka, z XI księgi Dziejów Polski*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 2003.
7. DOBOSZ J., JASKULSKI J., JUREK T., KAMIENSKI A., MICHALSKI M., SERWAŃSKI M., *Słownik władców polskich*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1999.
8. DZIEWANOWSKI W., *Podręcznik historii wojskowości powszechnej – Średniowiecze*, Warszawa 1932.
9. EKDAHL S., *Grunwald 1410*, Wydawnictwo AVALON, Kraków 2010.
10. *Encyklopedia Polski*, Wydawnictwo Ryszard Kluszczyński, Kraków 1996.
11. FRANASZEK A., *Naród żyjący nadzieją*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2000.
12. GARLICKI A. (red.), *Poczet królów i książąt polskich*, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, Warszawa 1984.
13. GRYGIEL J., *Życie i działalność Zygmunta Korybutowicza. Studium z dziejów stosunków polsko-czeskich w pierwszej połowie XV wieku*, Wydawnictwo Ossolineum. Wrocław 1988.
14. *Jasnogórski poczet królów i książąt polskich*, Wydawnictwo Spółdzielcze, Warszawa 1990.
15. KIRYK F. (red.), *Mikołaj Trąba, mąż stanu i prymas Polski*, Materiały z Konferencji Sandomierz 13-14 czerwca 2008, Wydawnictwo SECESJA, Kraków 2009.
16. KIRYK F., Noga Z. (red.), *Zbigniew Oleśnicki. Książę Kościoła i mąż stanu*, Wydawnictwo SECESJA, Kraków 2006.
17. KLEIN A., SEKUNDA N., CZERNIELEWSKI K. A., *Banderia apud Grunwald, Chorągwie polskie pod Grunwaldem*, Wydawnictwo ALEXANDER, Łódź 2000.
18. KOPCZEWSKI J. S., SIUCHNIŃSKI M., *Grunwald 550 lat chwały*, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1960.
19. KOWALSKA Z., *Krzyżacy w innym świetle. Od średniowiecza do czasów współczesnych*, Wydawnictwo Janineum oraz Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej BIBLOS, Tarnów 1996.
20. KRASZEWSKI J. I., *Wizerunki książąt i królów polskich*, Nakład Gebethner i Wolf, Warszawa 1888.
21. KUCZYŃSKI S. M., *Bitwa pod Grunwaldem*, Katowice 1985.
22. KUCZYŃSKI S. K. (red.), *Księga królów i książąt polskich*, Wydawnictwo „Świat Książki”, Warszawa 1999.
23. KUCZYŃSKI S. K., *Wielka wojna z zakonem krzyżackim w latach 1409 – 1411*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1960.

24. NIEMIRYCZ W., OLSZAK W., *Polski słownik biograficzny*, tom 23, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1978.
25. NIKODEM J., *Polska i Litwa wobec husyckich Czech w latach 1420-1433. Studium o polityce dynastycznej Władysława Jagiełły i Witolda Kiejstutowicza*, Instytut Historii UAM, Poznań 2004.
26. PANAS H., *Prywatne życie Władysława Jagiełły*, Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „POJEZIERZE”, Olsztyn 1969.
27. PIZUŃSKI P., *Krzyżacy od A do Z. Leksykon*, Wydawnictwo „ARENKA”, Skaryszewy 1999.
28. RILEY–SMITH J. (red.), *Historia krucjat*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 2000.
29. SAMSONOWICZ H., SUPRUNIUK A., *Dzieje polityczne (połowa XIV - początek XVI w.); Mazowsze Siemowitów*, [w:] *Dzieje Mazowsza*, t. 1. Pułtusk 2006.
30. SCHULZE W., *Die Gleve. Der Ritter und sein Gefolge im späteren Nittelalter*, Munchen 1940.
31. SIKORSKI J., *Bohaterowie Grunwaldu*, Wydawnictwo LITTERA, Olsztyn 2010.
32. SILNICKI T., *Arcybiskup Mikołaj Trąba*, Wydawnictwo PAX, Warszawa 1954.
33. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo AON, Warszawa 2009.
34. SUPRUNIUK A., *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374-1426). Studium o elicie politycznej Mazowsza na przełomie XIV i XV wieku*, Wydawnictwo DIG, Warszawa 1998.
35. SUPRUNIUK A., *Siemowit V*”, *Polski Słownik Biograficzny*, t. 37.
36. URBANKIEWICZ J., *Legenda jazdy polskiej. Tom I*, Wydawnictwo Wojciech Grochowalski, Łódź 1996
37. ŻYCHLIŃSKI T., *Złota księga szlachty polskiej*, t. 21, Wydawnictwo Jarosław Leitgeber, Poznań 1890.

Wydawnictwa ciągłe:

1. KRZYŻANIAKOWA J., *Początki kariery Mikołaja Trąby*, „Roczniki Historyczne”, R. XXXV (1969).
2. SEMKOWICZ W., *Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów*, „Rocznik Historyczny”, 1926, nr 7.
3. TOBOLSKI B., *Jak to pod Grunwaldem było*, „Przewodnik Katolicki” 29/2010.

Strony internetowe:

1. <http://www.it-jura.pl/pl/postacie.php?go=mezykjan>
2. http://www.przewodnik-katolicki.pl/nr/historia/jak_to_pod_grunwaldem.html
3. <http://www.zakonkrzyzacki.pl/>